

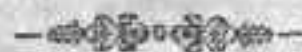
χαίας αὐτοῦ λαμπρότητος. Σώζεται εἰσέτι μέρος τοῦ ἱεροῦ, ἀποδεικνύον ὅτι εἰς τὴν οἰκοδομὴν μετακινήθησαν μεγάλοι ὄγκοι μαρμάρου, διατηροῦνται καὶ τμήματα πολυχρόων κιόνων εἰς τὴν μετακόμισιν προστεθέντων ἐκεῖνην, καὶ ψῆφοι ἐπίχρυστοι εὐρέσκονται εἰς τὸ ἔδαφος, οἱ καθωραϊσάντες τὸν πρόσθετον θόλον, καὶ βυζαντινοὶ περιγράφουσι τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, καὶ τὴν ἄλλην μεγαλοπρέπειαν τοῦ ναοῦ. Τότε λοιπὸν, ὅτε τὰ μεγάλα τοῦτα ἔργα ἐγίνοντο πρὸς μετασκευὴν τοῦ, τότε βεβαίως ἐνομήσθη ἀναγκαῖον, κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς νέας φιλοκαλίας, νὰ προστεθῇ καὶ μεγάλη κλίμαξ φέρουσα πρὸς αὐτόν, καὶ μαρμαρίνη ἀνάδος διὰ τὰ τέθριππα τὰ φέροντα, κατὰ τὰς περιγραφάς, τὰς εὐσεβεῖς καὶ κομψὰς Ἀθηναίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἡ κλίμαξ αὕτη, ἣν οἱ τότε ἐθεώρουν ἀνκμφιδόλως ὡς ἀνώτερον θαῦμα ὅλων τῶν ἀριστουργημάτων καὶ τοῦ Ἰακίνου καὶ τοῦ Μνησικλέους, ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ περικλεισθῇ διὰ τοίχου. Τοιαύτην θεωροῦμεν τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀνακαλυφθέντων οἰκοδομημάτων, καὶ πρὸς αὐτὴν φηνοῦμεν ὅτι συνάδει καὶ ἡ ὄψις μικρᾶς καὶ εὐτελοῦς θύρας, ἣν βεβαίως δὲ ἤθελεν ἔχει τὴν παράδοξον ἰδέαν ὁ Μνησικλῆς νὰ τάξῃ ἐμπρὸς τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου πανταπόλου τοῦ περιδόλου, καὶ ἥτις οὐδὲ καὶν κεῖται ἀκριδῶς ἀπέναντι τῆς μέσης τῶν προπυλαίων πυλῶν.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπεφάσιζαν οἱ Βυζαντινοὶ νὰ κατασκευάσωσι τὴν ἀναβάθραν ταύτην, ἀνασκάπτοντες τὴν θέτην αὐτῆς, ἤτοι τὸν χοῦν ὅν ὁ Μνησικλῆς ἐσώρευσεν ἀνκμφιδόλως ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἀνάδου ἐμπρὸς τῶν προπυλαίων, ὅπως καταστήσῃ τὴν ἀνάδασιν ὀμβλωτέραν, ἀνεῦρον ἐν αὐτῇ, ὡς φαίνεται, τὰ τῶν ἀρχαιότερων προπυλαίων λείψανα, ἃ πιθανῶς οἱ ἐπὶ Περικλέους οἰκοδόμοι ἐρρίψαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ τὰ ἐπεκάλυψαν. Δύναται δὲ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὰ ἀρχαῖα προπύλαια εἶχον τῶν νέων τὰς διαστάσεις, ἢ καὶ τὰς τῶν μικρῶν στοῶν, καὶ οὕτως ὁ ἐξ αὐτῶν ληφθεὶς θριγκὸς τοῦ εὐρεθέντος τοίχου ἔχει τὰς διαστάσεις ἐκεῖνας. Ἰσως δὲ εἰς αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα προπύλαια νὰ ἀνῆκεν καὶ αἱ πῳρινοὶ τρίγλυφοι ἀντὶ τοῦ ναοῦ τῆς Γῆς.

Ἀλλ' ὁ Μνησικλῆς εἶχε θεμελιώσαι τὸ ἔδαφος τῶν προπυλαίων μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ βαθμίδων ἐπὶ βᾶθρου πωρίνου, ἐξέχοντος ὑπὲρ τὴν κατωτάτην αὐτῶν κατὰ ἓνα περίπου πόδα. Διὰ νὰ προσθέσωσι λοιπὸν οἱ μεταγενέστεροι Ἀθηναῖοι τὴν μαρμαρίνην αὐτῶν κλίμακα, χωρὶς ν' ἀφῆσωσιν ἐν τῷ μεταξὺ μίαν βαθμίδα πωρίνην, ἠναγκάσθησαν νὰ κοιλάνωσι τὴν προέχουσαν ἐπιφάνειαν τοῦ πωρίνου βᾶθρου κατὰ δύο ἢ τρεῖς δακτύλους, καὶ νὰ ἐπιστρώσωσι λεπτὴν πλάκα μαρμάρου. Τὰ ἴχνη τῆς γλυφίδος, δι' ἧς ἐκόπη οὕτως ὁ λίθος, φαίνονται καθαρῶς, καὶ πᾶς ὁπίσωσιν γεγυμνασμένος ὀφθαλμὸς δύναται εὐκόλως νὰ διακρίνῃ ὅτι δὲν εἶναι πυκνὰ καὶ σύμμετρα ὡς τὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλυφίδος πανταχοῦ καὶ πάντοτε.

Ἡ βεβαιότης ὅτι ἡ κλίμαξ ἦν λείψανον ἀνευρέθησαν εἶναι οἰκοδόμημα χριστιανικῆς ἐποχῆς, νομίζομεν ὅτι συνεπάγεται καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ Μνησικλέους, δὲν περιείχε κλίμακα ἐμπρὸς τῶν προ-

πυλαίων, ὡς καὶ οὐδεὶς τῶν συγγραφέων οὐδαμοῦ μνημονεύει τοιαύτην ἢ αἰνίττεται.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΛΕΥΚΑΔΙΑ

Νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα, καὶ ὅσον ἐνεστι
διαφωτισθεῖσα

ὑπὸ

Ι. Ν. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

Λευκαδίου.

§. 1.

Περὶ τέταρτον σχεδὸν τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀγ. Μαύρας, πρὸς νότον, ὅπου ποτὲ ἔκειτο ἡ Νήρικος, καὶ ὅπου, τοῦ χρόνου προχωροῦντος, εἶχεν ἐπεκτείνει τὰ ὅρια τῆς ἡ πόλεως Λευκάς, νεολογικώτερον δὲ πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγ. Τριάδος, ἐν χωρίῳ Καλλιγόνι, ἀνασκαφῆς γενομένης τὸ 1845. ὑπὸ τοῦ συμπολίτου μας Κυρ. Ἀλεξάνδρου Τσαρλαμπά, εὐρέθη ἡ ἐπομένη ἑμμετρος ἐπιγραφή, ἐρθημένη κατὰ τοὺς πρώτους στίχους, μετὰ καὶ ἄλλων ἐκεί ἐρειπίων, ἅτινα βεβαίως συνεκρότουν *Τιμητικὴν Ἀψίδα* [ἧς αἱ δύο παραστάδες ἐσώζοντο καὶ μέχρι πρότινων ἐτῶν]. Ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἦν προσηρμοσμένη, ὡς καρωνίς, ἡ τε ἐπιγραφή ἐπὶ λευκῆς καὶ ὁπωτοῦν μεγάλης πλακῆς λιθίνης γεγραμμένη, καὶ εἰς χεῖρας τοῦ ιδιοκτήτου (α) εὐρισκομένη, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ μνημονευομένη εἰκὼν ἥτις ἀπωλέσθη. Ἐκδίδομεν αὐτὴν ἐνταῦθα μετὰ τῶν ἀναγκαίων παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς συμπληρώσεως τῶν ἑλλειπῶν χωρίων, ἐπὶ τῆς ἐν ἡ ἐχαράχθη ἐποχῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς ὃ ἀναφέρεται προσώπου.

ΦΡΟΥΡΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΛΙΑΝ ΔΙ
ΩΝ ΕΝΕΚΕΝ ΛΕΥΚΑΣ ΤΟΝ Αἰ ΣΩΤΗΡΑ
ΕΙΚΟΝΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΙ
Ω ΠΟΔΙΓΙΝΩΣΚΕΙ. ΓΑΡ ΟΛΑΙ ΧΕΡΙ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΙΑΙ
ΤΟΙΣ ΑΓΛΘΟΙΣ ΟΡΕΓΕΙΝ ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΧΑΡΙΤΑΣ
ΛΕΥΚΑ.

Ἰδοὺ δὲ καὶ κατὰ πόσον ἡδυνήθημεν νὰ τὴν συμπληρώσωμεν

Φρουρία καὶ σκολιὰν ἀΝΟΔΟΝ ΕΠΙΓΛΑΣΤΟ
ΩΝ ΕΝΕΚΕΝ ΛΕΥΚΑΣ ΤΟΝ Αἰ ΣΩΤΗΡΑ ΒΑΥΤΗΣ
ΕΙΚΟΝΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΙ
Ὡ πόλι, γινώσκεις γὰρ ὅλα χερί καὶ διανοία
Τοῖς ἀγαθοῖς ὀρέγειν ἀθανάτους χάριτας.
Λευκάς.

(α) Μόνον αὐτοῦ ἀντίγραφον ἔλαβον οἱ Κύρ. Δρ. Πέτρος Κατσαίτης Κεφαλλῆν, (μὴ τηρήσας ὁμῶς τὴν παλαιογραφίαν), Ἀριστοτέλης Βαλλιαρῆς Λευκάδος, καὶ ἡμεῖς.

Dr. J. H. H.

Ἡ πλάξ τοσούτου ἐπιτηδεύως ἦν τετραμήνη πρὸς
τὰ ἄνω, ὥστε, πρὶν ἢ ὑποπτειθῶμεν ἐμμετρον πλὴν
ἐπιγραφὴν, ἐνομίσαμεν ὅτι οὐδεὶς ἑλλείψει στίχος, καὶ
ὅτι τὸ μὴ ἐν αὐτῇ μνημονεύμενον ὄνομα τοῦ τιμω-
μένου, ἦν κεχαρταγμένον ἐπὶ τῆς βράττης τῆς ἀπολε-
σθείσης· εἰκότως τοῦ· ἀλλὰ μετὰ συντονωτέρων προ-
σοχῇν διακρίνουσιν αὐτὴν ἐν Ἑλεγεακῷ μέτρῳ συν-
θευμένην [σ] πίνος· τὸ διαγράμμιον -υ-υ-υ-υ-υ-υ-

ἀμέσως γαστήρηται τὴν τοῦ πρώτου ἔξαμέτρου ἔλλει-
ψιν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἰδιαζούσης τοῦ μέτρου τοῦ-
του διστίχου συνθέσεως, ὅστις ἀνεμριθόλως περιεῖχε
τό τε ὄνομα καὶ τοὺς τίτλους τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἐπιγρα-
φή, περὶ οὗ κατωτέρω [§. δ.].

Καὶ τὸν μὲν πρῶτον ὑπάρχοντα στίχον συνεπλη-
ρώσαμεν διὰ τοῦ ΑΝΟΘΩΝ ΕΙΡΓΑΣΑΤΟ [fabricavit],
ὁδηγούμενοι.

1-ἀπὸ τοῦ μέτρου [-υυ-υυ].

2-ἀπὸ τοῦ λειψάνου ΑΙ ὅπου εὐκόλως συμπληροῦται εἰς ΑΝ . . .

3-ἀπὸ τῆς στενῆς συνειδητότητος τοῦ ΣΚΟΛΙΑ
μετὰ τοῦ ΑΝΟΔΟΣ, ἥτις πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων
ἀπαντᾶται, ὡς ἐν Παισανία - ἀπεργάζεται ἀνοδος ἐπὶ
τὸν ὄρσοφον σκολιά - v (α) καὶ

4. ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς συναρθείας τῆς κυρίας ιδέας τῆς ἐπιγραφῆς [ἦεστιν ἡ τῆς πόλεως ὀχύρωσις], μετὰ τῆς ιδέας, ἣν ἐκφράζει τὸ ΣΚΟΛΙΑ ΔΝΟΔΟΣ [δύσπορος ἀνάδασις], διότι ἡ Λευκὰς ἔχουσα Ἀκρόπολιν (6), πιθανῶς τὴν ἀρχαίαν Νήρικον (γ), εἰς ἣν πάντοτε ἐνητένιζεν, ὡς ἐν αὐτῇ πολλὰκις βέβαια σωθεῖσα, μάλιστα δὲ ποτε καὶ θριαμβεύσασα, κατὰ τῶν εἰς αὐτὴν ἀποδόντων ἐχθρῶν ἐν τῇ Ἡελοποννησιακῇ πολέμῳ (δ), καθὼς καὶ δι' αὐτῆς, ὡς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατατρεθείσης [τοῦ Φλαμηνίνου. 198. π. χ.], τέλος ἀπωλεσθεῖσα (ε), εὗρισκεν ἀναγκαιοτάτην τὴν ὀχύρωσιν τῆς. Καὶ εἶναι γνωστὸν πόσον οἱ ἀρχαῖοι ἐσέβοντο τὴν ἐπαμφοτερίζουσαν ταύτην ἄκρην, αἷ τις δοκεῖ μὲν μεγάλα συμβάλλεσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πολεμίων, ἐν οἷς ἂν ᾧσι, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἐλευθερίας φυλακὴν θ (ζ), καὶ ἐπομένως πόσον ἐπροθυμοποιῶντο εἰς τὴν ὅταν οἷον τε ἰσχυροτέραν αὐτῆς ὀχύρωσιν. Ὅτι δὲ μετὰ τῶν ἀξιολόγων ὀχυρωματικῶν μέσων θεωρεῖτο καὶ τὸ δύσπορον τῶν ὁδῶν, τοῦτο συχνότατα ἐν τοῖς συγγραφεύσιν ἀπαντᾷ, καὶ ἀρκεῖ νὰ ρέωμεν παράδειγμα τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις, μαχόμενος περὶ τὰ ὅρια τῆς ἐν Ἀσίᾳ Τελμισσοῦ, ἠναγκάσθη ἢ ἀποσυρθῆ ἐκεῖθεν ἀπρακτος, διότι ἡ ὁδὸς παρὰ τὴν πόλιν χαλεπὴ (η), καὶ τὸν Δαρρεῖον, ὅστις, ἵνα παρ-

ρεμποδίσῃ τὴν εἰς τὰ πρόσω τοῦ Ἀλεξάνδρου πορείαν,
 δὲν ἐφρόντισεν αἰμὴ ἀπορὸν ποιῆσαι Ἀλεξάνδρῳ
 τὴν πρόσω ὁδὸν ο (π). Καὶ οἱ Λευκάδιοι λοιπὸν ταῖς
 αὐταῖς ἰδέαις καὶ ἀνάγκαις τῆς ἐποχῆς τῶν ἐπόμενοι,
 εὗρισκον μέγα εὐεργέτημα τὴν ἐπὶ τὴν Ἀκρόπολιν
 ΣΚΟΛΙΑΝ ΑΝΟΔΟΝ, ἣν διὰ τοῦτο καὶ μετ' εὐγνωμο-
 σύνης ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἐχάραξαν.

Τὸν δὲ δεύτερον ὑπάρχοντα στίχον συνεπληρώσα-
μεν ἀπὸ τοῦ EATHE, ὁδηγούμενοι, ὡς καὶ ἐν τῷ

1-ἀποπής τοῦ λόγου σιρᾶς, ἥτις εὐκόλως τὸ ὑπονοεῖται ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ λόγου.

2-από τοῦ μέτρου [... ΤΗΡΑ ΕΑΥΤΗΣ -ου-ῶ],
ὅπου δι' αὐτῶν πληροῦται, καί

3-ἀπὸ τῆς ἀντιλογίας ἄλλων ἐπιγραφῶν, ὡς πῶν
 η Τίτων . . . ὁ δ᾽ ἄλλος ὁ Τυββατῶν τὸν αὐτὸν Σωτή-
 ρα-ν (ὁ)

«Αὐτοκράτορα . . . ἡ πόλις ἡ Κορυθαίων τὸν
ἐκαστὴς Σωτήρα.» (3)

καὶ ἀποκρινόμενος ἡ' ἀκούσας· ἦ' το ἀκούσας ἐνέκρινε· καὶ

Ἄν καὶ τὸ διασωθὲν τῆς ἐπιγραφῆς τμήμα δὲν μαρτυρεῖ ἀμέσως τὴν ἐν ᾗ ἐχαράχθη ἐποχὴν, ἔχομεν ὅμως ἀρκετὰ ἄλλα σημεῖα, ἵνα τὴν ἀνακαλύψωμεν. Χωρὶς δὲ παντὶ πᾶσι νὰ καταλογίσωμεν ἐνταῦθα, ὡς πάντα περιττὸν, τὴν ἀπλὴν τοῦ λόγου τῆς ὑφ' ἡμῶν καὶ τὴν Ἑλληνιστικὴν μᾶλλον ἢ Ἑλληνικὴν διαλεκτὸν τῆς, ἃτινα θέτουσιν αὐτὴν νεωτέραν τῶν πρώτων Πτολεμαίων (δ'), ἀρκεῖ ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν μόνον τοὺς ἄλλους ἐπίσης ἐσωτερικοὺς λόγους, οἵτινες τὴν καταβιδάζουσιν ἔτι μεταγενέστερον, κατὰ τοὺς Ῥωμαίους χρόνους. Οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ἐπόμενοι:

Ι. Ἡ λέξις ΣΩΤΗΡ. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀπέδιδον ἐνίοτε οἱ Ἕλληνες πλὴν τῶν θεῶν [τοῦ Διὸς, τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Διοσκούρου κ.τ.λ.] καὶ τοῖς βασιλεῦσιν εἰσέτι καὶ τοῖς εὐεργετικοῖς ἀνδράσιν » in primis principes et fortes viri. ὡς ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν δῆλον γίνεται (ε), ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἐκ παρατηρήσεως ἀληθές ὅτι οὐδαμοῦ σχεδὸν ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀπαντᾷται καὶ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῆς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς (ζ), καὶ ἴσως διότι ἐνόμιζαν ἀσέβημα νὰ δικαιωνίζωσι τοῖς θνητοῖς προσόντα, τοῖς ἀθανάτοις μόνους ἀνέκοντα. Ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπωλεστέας, ὑπὸ τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγὸν, μετὰ τῆς ἐλευθερίας, καὶ πᾶν ὅ,τι καλὸν εἶχεν, ἤρχισαν ἐκτοτε καὶ τὰ ἱερώτερα ἐπιθέτα νὰ δικαιωνίζωσι ὡς προσόντα τοῖς ἰσοθέοις Αὐτοκράτορσι καὶ τοῖς Στρατηγοῖς Ῥωμαίοις, καὶ ὡς ἐκ τούτου παμπληθεῖς ἀπαντῶμεν Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς ἐπιγραφάς, φερούσας

(α) 'Ο αὐτ. αὐτὸθ. Βιβ. Γ'. Κεφ. ιθ'.

(5) Boeckh. *Corpus Inscript. Graec.* vol. 9. 1325.

(γ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. ἀριθ. 4879.

(δ) Schoell. Ist. della Letterat. Greca. Tom. I. Part. 1. p. 15.

(ε) H. Stephano. in. V. Σωτήρ-Πλοῦταρχ. ἐν Βίαι
οριστ. §. 11-Ξενοφ. Ἀγρο. Κερ-1Α'-§. 13-καὶ Ἑλλ.
ἐρ-Ε'-§. 26-Πολυδρό. Βιβ-Α'. §. 40-καὶ 24-

(7) "Επιθ. τὸ Corpus Inscript. Graec. τοῦ Boeckh.

(α) Πρωτ. Βιβ. Ε'. Κεφ. 10-§. 3.

(6) Liv. Lib. XXXIII-Cap. 17.

(γ) Στραβ. Β.6. Ι'. Κεφ. 6'. §. 8.

(α) Θουκυδ. Ξουγγο. Γ'. §-7.

(ε) Liv. αὐτόθι.

(ζ) Σπουδ. ἐν Α. Ἀκροπόλει.

(η) Ἀρρίαν, Ἀλεξ., Ἀναδ., Βεδ., Ἀ', Κερ., κζ', καὶ κη.

καὶ τὸ ΣΩΤΗΡ ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ταύτην (α). Ἡ ἐπιγραφή μας ἐπομένως, ὡς ἐν αὐταῖς ἀναγομένη, ἀνήκει βεβαίως εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους.

2. Ἡ ἀψὶς ὡσαύτως, ἐφ' ἧς ἦν προσηρμοσμένη, εἶναι ὁ ἕτερος καὶ ἰσχυρότερος λόγος, ὅστις καὶ καθ' ἑαυτὸν ἦρκει ν' ἀποδείξῃ ὀριστικώτερον τὴν ἐποχὴν τῆς, διότι τὸ καλλιτέχνημα τοῦτο, προϊόν Ἑλληνο-Ῥωμαϊκῆς τέχνης, δὲν ἀνεφάνη βέβαια ἐν Ἑλλάδι εἰμὴ περὶ τὰ μέσῃ τοῦ Α'. π. χ. αἰῶνος, τούτέστιν ὀλίγον πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου.

3. Ὅτι δὲ μεταγενεστέρως τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ τεθῇ ἡ ἐπιγραφή μας, γίνεται δῆλον ἐξ αὐτῆς ταύτης, καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας. Σχεδὸν ἀπὸ Αὐγούστου [31. π. χ.] πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἤρχισαν καταπαύοντες οἱ τε ἐξωτερικοὶ πόλεμοι καὶ οἱ ἐμφύλιοι, καὶ ἐπομένως πᾶσα πόλις ὀχύρωσις ἐν ἐποχῇ εἰρήνης, ἤθελεν εἶσθαι ἄσκοπος, ἢ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἀδιαφόρων καὶ μὴ ἀξίων νὰ κινήσῃ λαὸν ὁλόκληρον ἵνα τὴν διακωνίῃ δι' ἀψίδος, εἰκόνας καὶ ἐπιγραφῆς, ὡς ἐπραξάν ἐνταῦθα οἱ Λευκάδιοι. Ἡ ἐπιγραφή μας δὲ, ὡς περὶ ὀχυρώσεως τὸν λόγον ποιουμένη, ὑποτίθῃσιν ἀνκμφιδόλως πολέμων ἐποχὴν, καὶ τοιαύτη δὲ οὐδαμοῦ τῆς ἱστορίας ἀπαντᾷται, εἰμὴ μετὰ μακρὸν ἔπειτα [ἐπὶ Κλαυδίου 268 μ. χ.], ὅτε εἰσέβαλλον πρὸς ὀλίγον ἐν Ἑλλάδι Γότθοι τε καὶ ἄλλοι βάρβαροι ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην διερρευνῶντες εὐρίσκόμεν ἄλλα χαρακτηριστικὰ ἄτινα διόλου ἐλλείπουσιν ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν μας, διότι καὶ πρὶν ἔτι τοῦ Ἀδριανοῦ [117 μ. χ.] τὸ προσγραφόμενον τῇ Δοτικῇ I, ἤρχισε παραμελούμενον καὶ παραλειπόμενον, τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων μεταπλαττόμενον ἐπὶ τὸ στρογγυλότερον, τὰ τῆς στίξεως σημεῖα ἀποβαίνοντα ἀλλόκοτα καὶ πρωτοφανῆ, τὰ μονογράμματα πλεονάζοντα, καὶ ἐν γένει ἡ γραφὴ πρὸς τὸ ἐπιτετηδευμένον τείνουσα (β). αἱ μεγάλαι δὲ αὐταὶ μεταβολαί, αἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον προέβησαν, ἀπὸ Κομμόδου [180 μ. χ.] μάλιστα καὶ ἐξῆς, ὥστε σπανιώτατα ἀπαντᾷται ἐπιγραφὴ μὴ φέρουσα ἴχνη τινος αὐτῶν, ἔπρεπε βεβαίως νὰ διακρίνονται ὅπως οὖν καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μας, ἂν ταύτην μάλιστα ὑποθέσωμεν χαραχθεῖσαν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κλαυδίου· ἀλλ' οὐ μόνον τοιαῦτα ἴχνη οὐδόλως φαίνονται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ καθαρὸν τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀρχαῖον σχῆμα τῶν στοιχείων, καὶ ἡ ἐπιμελὴς τοῦ προσγραφομένου I, χρῆσις. Εἶναι λοιπὸν δύσκολον καὶ ἀδικαιολόγητον ἂν κατατάξωμεν αὐτὴν ἐν ταῖς σπανιστάταις ἀρχαῖζούσαις τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ τὴν ἀποσπάσωμεν ἐπομένως τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Αὐγούστου, μεθ' ὧν συμβιβάζεται καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐνδεχομένας ἐπιφύσεις.

§. δ'.

Καὶ τὴν περίοδον δὲ ταύτην τῆς ἱστορίας ἐρευνῶν-

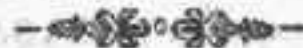
(α) Δοτ. 4306. 4308. 4309. 4310. 4311. 4313. 4321. 4325. 4407. 4878. 4879. 2408. 2480. 2369. 2495. κ. τ. λ.

(β) Ioann. Franzius. Elementa epigraph. Graec. pag. 232, 244, 375.

τες, ἂν καὶ μετὰ πλήρους θετικώτητος εἶναι ἀδύνατον νὰ ὀρίσωμεν τὸ πρὸς ὃ ἡ ἐπιγραφή ἀναφέρεται πρόσωπον, ὡς μὴ παρέχουσα ἡμῖν τὸ ἐπαρκoῦν φῶς εἰς τὴν ἀνακάλυψίν του, μετὰ μεγίστης δὲ πιθανότητος δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν τὰ ἐξῆς.

Ὁ Αὐγούστος [31. π. χ.] νικητὴς ἀναδειχθεὶς ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἀκτιὸν ναυμαχίᾳ (α), συνήθροισεν εὐπόσα ῥαίτετο κύκλῳ ἄστ' ἐπιθρώσκων δουρομανῆς πόλεμον (β), εἰς συνουκισμόν τῆς Νικοπόλεως, ἣν πρὸς διακωνισιν τῆς νίκης του ἔκτισεν. Μετὰ δὲ τούτων συνηριθμοῦντο καὶ οἱ γείτονες Λευκάδιοι (γ), ὧν τινων ἡ πόλις, ὡς ἐκθετος διὰ τὴν θέσιν τῆς, εἰς τὰς τῶν πολέμων καταστροφὰς - *terra marique expugnabilis est* - (δ), εἶχε καταντήσῃ καὶ ἡ δυστυχεστέρα τῶν ἄλλων. Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲ, πιθανόν, εἴτε πρὸς ἰδίους ἀποδλέπων σκοποὺς (ε), εἴτε καὶ, ὡς γενναῖος, θέλων νὰ δοξασθῇ, ἐλεῶν δυστυχῇ ὁλόκληρον πόλιν, ἣν ἀπὸ τοῦδε κρήμει μετὰ τῶν περιουκιδῶν τῆς Νικοπόλεως του (ζ), ἀπεφάσισε νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς, ἀνεγείρων φρούρια καὶ ἄλλας ὀχυρωματικὰς οἰκοδομὰς, ὧν μνηεῖαν ποιεῖται ἡ ἐπιγραφή μας.

Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονὸς, καὶ τοι πιθανολογούμενον, ἀποδίδει βεβαίως ἀξιόλογον διὰ τὴν Λευκαδίαν Ἀρχαιολογίαν, ὡς δίδον ἡμῖν τοῦλάχιστον ἀφορμὴν εἰς τοπογραφικὰς καὶ τεχνολογικὰς ἐρεῦνας, περὶ ὧν οὐδεμίαν ἄλλοθεν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν γνώσιν.

Ο ΑΓΙΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

—ο—

Περὶ τὰ τέλη δεκεμβρίου τοῦ 1827 ἔτους ἔσπευδον πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει πρὸς καιρὸν χάριν σπουδῆς. Οἱ πειραταὶ τότε κατεμάστιζον τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας προχωροῦντες ἐνίοτε μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἰονίου. Τὰ τολμηρὰ κατορθώματά των, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν, ἐφαίνοντο πολλάκις μυθώδη, ἀλλὰ καὶ ἡ φημιζομένη αὐτῶν ὠμότης ἐνεποίει δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ μεταδῶσιν εἰς τὸ Αἶγαιον.

Ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ μὴ ῥιψοκινδυνῶσι μόνον τὰ ξένα πλοῖα, ἀλλὰ νὰ συναπαίρῃσι

(α) Δίον Κάσσιος. Βιβ. Ν'Α'. §. 4-

(β) Ἀνθολογ. Ἑλλην. Ἐπίγραμ. Αντιπάτρ. — καὶ Δίον Κάσσιος αὐτόθι.

(γ) Ἑλλ. Ἀνθολογ. Ἐπιγρ. αὐτόθι, καὶ Ἐπίγραμ. Φιλίπ. Βιβ. ΣΤ'. ἀριθ. 254.

(δ) Liv. Lib. xxxiii. Cap. 17.

(ε) Διότι ἐφοδεῖτο εἰσέτι τὸν, καὶ τοι ἡττηθέντα, Ἀντώνιον « μὴ τι (οἱ λαοὶ) κακὸν προστάτου λαβόμενοι δράσωσι » καὶ διὰ τοῦτο Ἀντώνιον μὲν ἄλλους ἀναζητῆσαι προσέταξεν. * [Δίον Κάσσιος. Βιβ. ΝΑ'. §. 4.]

(ζ) Στράβ. Βιβ. Γ'. Κεφ. 6'. §. 2.